

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาในทบทวนออกเป็นสี่ตอนใหญ่ๆ คือ ตอนที่หนึ่งว่าด้วยเรื่องหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย ตอนที่สองว่าด้วยเรื่องกริยาเรียงในภาษาไทย ตอนที่สามว่าด้วยเรื่องกริยาเรียงโดยทั่วไป และตอนที่สี่ว่าด้วยเรื่องกริยาเรียงในภาษาไทย

2.1 หน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย

ในที่นี้ ผู้วิจัยขอเสนองานวิจัยที่ศึกษาหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยอย่างเป็นระบบสามชั้น ซึ่งได้แก่ Sereechoensatit (1984) Thepkanjana (1986) และ ยาใจ ชูวิชา (2536) ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นตัวอย่างซึ่งแสดงให้เห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันในการศึกษาหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยในอดีต

2.1.1 Sereechoensatit (1984)

Sereechoensatit ได้ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยภาษาที่ประกอบด้วยกริยาในภาษาไทย โดยแยกหน่วยภาษาที่ประกอบด้วยกริยาออกเป็นประเภทใหญ่ๆสองประเภท ประเภทแรกคือหน่วยภาษาที่ประกอบด้วยคำกริยาและคำนามซึ่งเมื่อรวมกันแล้วจะทำหน้าที่เป็นกริยาหนึ่งคำ (conjunct verbs) เช่น "ผิดตา" "เสียใจ" และประเภทที่สองคือหน่วยภาษาที่ประกอบด้วยกริยาวลีตั้งแต่สองวลีขึ้นไปเรียงกัน (verbs-in-series) ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทย่อยอีกสองประเภท คือ กริยาที่เรียงกันโดยมีประธานร่วมกัน (serial verbs) เช่น "ไปหาหมอ" "ยื่นร้องเพลง" และกริยาที่เรียงกันโดยที่คำกริยาหนึ่งขยายความหมายของคำกริยาอีกคำหนึ่ง

(compound verbs) เช่น "เริ่มร้องเพลง" "อ่านหนังสืออยู่"

กริยาที่เรียงกันโดยมีประธานร่วมกันอาจแสดงการกระทำสองอย่าง กล่าวคือ การกระทำที่เกิดขึ้นตามลำดับ เช่น "ไปหาหมอ" หรือการกระทำที่เกิดขึ้นพร้อมกัน เช่น "ยืนร้องเพลง" ส่วนกริยาที่เรียงกันโดยที่คำกริยาหนึ่งขยายความหมายของคำกริยาอีกคำหนึ่งสามารถจำแนกออกเป็นประเภทย่อยได้อีกสองประเภท คือ ประเภทที่ขยายความหมายทางคำศัพท์ เช่น "อยากกิน (ส่วนเติมเต็ม)" "เดินไป (ทิศทางของการเคลื่อนที่)" "ตัดกระต๊อขาด (ผลจากกระบวนการ)" และประเภทที่ขยายความหมายทางไวยากรณ์ เช่น "สวยออก (ส่วนขยาย)" "ถูกแม่ตี (กรรมวาจก)" "บอกว่านวลจะมา (การอ้างถึง)" "กินข้าวแล้ว (การณลักษณะ)" "ควรไป (ความรู้สึกของผู้พูดในขณะพูด)"

Sereechoensatit ได้กล่าวโดยสรุปว่าเมื่อเราจะวิเคราะห์โครงสร้างของกริยาที่เรียงกัน เราจะต้องพิจารณาข้อมูลในระดับคำศัพท์ (lexicon) เนื่องจากโครงสร้างของกริยาที่เรียงกันนั้นน่าจะเป็นปรากฏการณ์ที่มาจากกระบวนการทางภาษาในระดับคำศัพท์มากกว่าในระดับวากยสัมพันธ์

2.1.2 Thepkanjana (1986)

Thepkanjana ได้ศึกษาหน้าที่ของกลไกทางภาษาของหน่วยสร้างกริยาเรียงซึ่งเป็นกลุ่มกริยาที่เกิดเรียงติดต่อกันโดยไม่มีหน่วยภาษาใดๆมาคั่นกลางยกเว้นคำนามที่เป็นกรรมของกริยาในหน่วยสร้าง และพบว่ากริยาวลีตัวที่สองมีหน้าที่ต่างๆ เช่น เติมความหมายของกริยาตัวแรกให้สมบูรณ์ เช่น "ทำให้ฉันโกรธ (การิต)" "กินอิ่ม (ผลจากการกระทำ)" "อยากดูหนัง (ความรู้สึกของผู้พูด)" "ได้ยืนดูตาร้องไห้ (การรับรู้)" "ถูกครูว่า (กรรมวาจก)" หรืออาจแสดงทิศทางของการเคลื่อนที่ เช่น "ส่งจดหมายไป" และการณลักษณะ เช่น "คอยกวาดฉัน" คุณสมบัติของกริยาตัวแรกและหน้าที่ต่างๆของกริยาวลีตัวที่สองดังกล่าวจะกำหนดกระบวนของหน่วยสร้างกริยาเรียง

Thepkanjana ยังได้จำแนกหน้าที่ของหน่วยสร้างกริยาเรียงออกอีก

สองหน้าที่ คือ ประเภทที่แสดงจุดมุ่งหมาย (purposive SVC's) เช่น "มายืมเงิน" และประเภทที่แสดงการกระทำที่เกิดพร้อมกัน (simultaneous SVC's) เช่น "ยืนร้องเพลง" ทั้งสองประเภทนี้มีลักษณะร่วมกัน คือ ปรียาต้องแสดงการกระทำและต้องการผู้กระทำเป็นประธาน ปรียาททั้งสองจะต้องมีกาลและมาลาาร่วมกัน ประธานของปรียาททั้งสองต้องมีหน้าทที่ทางไวยากรณ์เดียวกัน การกระทำที่แสดงด้วยปรียาตัวแรกจะเกิดขึ้นเพื่อให้ปรากฏการกระทำที่แสดงด้วยปรียาตัวที่สอง และไม่สามารถถูกปฏิเสธเฉพาะปรียาตัวที่สองได้ ประเภทที่แสดงการกระทำที่เกิดพร้อมกัน นอกจากจะมีลักษณะดังกล่าวแล้ว ยังมีลักษณะที่ว่า ปรียาตัวแรกจะต้องแสดงอากัปรียาของการกระทำที่แสดงด้วยปรียาตัวที่สอง และต้องมีช่วงระยะเวลาในการกระทำที่แสดงด้วยปรียาแต่ละตัว

นอกจากนี้แล้ว Thepkanjana ยังพิจารณาคำหลายคำที่เกิดในหน่วยสร้างกรียาเรียงและเชื่อกันว่าเป็นคำไวยากรณ์ เช่น "ซัปรถให้สุดา" "โทรศัพท์ถึงสุดา" "เอามัดคัตของ" และพบว่าคำเหล่านี้ไม่ใช่คำไวยากรณ์แต่ยังมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่เป็นกรียาอยู่ ถึงแม้ว่าคำว่า "ว่า" ซึ่งอาจทำหน้าที่แสดงส่วนเติมเต็มในหน่วยสร้างกรียาเรียง แต่ยังมีข้อจำกัดอยู่ กล่าวคือ ส่วนเติมเต็มที่ตามหลัง "ว่า" นั้นต้องเป็นข้อมูลเฉพาะการกล่าวหรือความคิดหรือความรู้สึกเท่านั้น เช่น "เขาเข้าใจว่าฉันเกลียดเขา"

Thepkanjana ได้กล่าวโดยสรุปว่าไม่มีโครงสร้างลึกหรือโครงสร้างพื้นฐานทางวากยสัมพันธ์ที่เป็นหนึ่งเดียว (underlying syntactic structure) ซึ่งที่สามารถใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกรียาในหน่วยสร้างกรียาเรียงได้ในทุกกรณี แต่โครงสร้างลึกหรือโครงสร้างพื้นฐานทางวากยสัมพันธ์ต้องเปลี่ยนไปตามหน้าทของกรียาในหน่วยสร้างกรียาเรียงแต่ละหน่วยสร้าง

2.1.3 ยาจ ชูวิชา (2536)

ยาจ ชูวิชา ได้ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างกรียาเรียงในภาษาไทย และวิเคราะห์ความเป็นประโยค

ของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย

ขั้นตอนแรกในการวิเคราะห์ ยาจ ชูวิชา ได้วิเคราะห์ประเภททางความหมายของกริยาที่ปรากฏในตำแหน่งแรกและตำแหน่งที่สองในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ประกอบด้วยกริยาวลีเพียงสองกริยาวลีเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าถึงแม้ว่าจำนวนกริยาวลีที่ประกอบในหน่วยสร้างกริยาเรียงแต่ละหน่วยสร้างจะมีความหลากหลาย แต่ก็มีข้อจำกัดในการเกิดร่วมกันระหว่างกริยาวลีเพียงสองกริยาวลีเท่านั้น นั้นหมายความว่า กริยาวลีสองกริยาวลีอาจเกิดเรียงกันตามเงื่อนไขบางประการ แล้วรวมกันทำหน้าที่เป็นหนึ่งกริยาวลี ซึ่งอาจเกิดร่วมกับกริยาวลีอีกกริยาวลีหนึ่งก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น "เขาอยากขับรถขึ้นภูเขา" ในประโยคนี้ กริยาวลี "ขับรถ" และ "ขึ้นภูเขา" เกิดเรียงกันตามเงื่อนไขบางประการ แล้วรวมกันเป็นกริยาวลี "ขับรถขึ้นภูเขา" ซึ่งเกิดร่วมกับกริยา "อยาก" ดังนั้น หน่วยสร้างกริยาเรียงจึงสามารถจำแนกได้เป็นสองชนิด คือ หน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานและหน่วยสร้างกริยาเรียงซับซ้อน

หน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐาน คือ หน่วยสร้างกริยาเรียงที่ประกอบด้วยกริยาเพียงสองคำ กริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้มีข้อจำกัดในการเกิดร่วมกัน และสามารถแบ่งได้เป็นกระสวนต่างๆ ๑๔ กระสวน (๑๒ กระสวนใหญ่ และอีก ๒ กระสวนย่อย) ตามคุณสมบัติทางความหมายของคำกริยาและข้อจำกัดในแง่ตำแหน่งคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้าง ซึ่งกริยาบางประเภทมีตำแหน่งที่เฉพาะเจาะจงในการปรากฏ กล่าวคือ จะปรากฏในตำแหน่งแรกตำแหน่งเดียวหรือตำแหน่งที่สองตำแหน่งเดียว เช่น กริยาบอกการกระทำที่บอกอากัปกริยาในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด กริยาบอกสภาพและคุณสมบัติ และกริยาบอกการเปลี่ยนแปลง จะไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่สองได้ และมีเฉพาะกริยาบอกการกระทำปฐมภูมิเท่านั้นที่สามารถปรากฏได้ทั้งในตำแหน่งแรกและตำแหน่งที่สองในหน่วยสร้างกริยาเรียง ยาจ ชูวิชา ได้จำแนกหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานออกเป็น ๑๒ กระสวนดังนี้คือ

กระสวน ๑

กริยาบอการกระทำ (ปฐมภูมิ) + กริยาบอการกระทำ (อรุณภูมิ)

ตัวอย่างเช่น ยกมือรับไหว้

กระสวน ๒

กริยาบอการกระทำ (ท่าทาง) + กริยาบอการกระทำ

ตัวอย่างเช่น นั่งดูหนังสือ

กระสวน ๓

กริยาบอการเคลื่อนที่ (ของร่างกายและวัตถุ) + กริยาบอการกระทำ (เคลื่อนที่)

ตัวอย่างเช่น วิ่งเข้าบ้าน

กระสวน ๔

กริยาบอการกระทำ (ทางประสาทสัมผัส) + กริยาบอการรับรู้ (ทางประสาทสัมผัส)

ตัวอย่างเช่น มองเห็น

กระสวน ๕ก

กริยาบอความต้องการ + กริยาบอการกระทำ

ตัวอย่างเช่น ต้องการไปโรงเรียน

กระสวน ๕ข

กริยาบอความรู้สึก + กริยาบอการกระทำ

ตัวอย่างเช่น เต็มใจเลี้ยง

กระสวน ๖

กริยาบอการกระทำ (อาภักิริยา) + กริยาบอการกระทำ

ตัวอย่างเช่น รีบไขกระจก

กระสวน ๗ก

กริยาบอการกระทำ (อกรรมกริยา) + กริยาบอความสัมพันธ์เท่าเทียมกัน

ตัวอย่างเช่น เรียนเป็นครู

กระสวน ๗ข

กริยาบอกการกระทำ (สกรรมกริยา) + กริยาบอกความสัมพันธ์เท่าเทียมกัน
ตัวอย่างเช่น ตัดเป็นคำ

กระสวน ๘

กริยาบอกการกระทำ (ปฐมภูมิ) + กริยาบอกการกระทำ (ปฐมภูมิ)
ตัวอย่างเช่น ปิ้งปลากิน

กระสวน ๙

กริยาบอกการกระทำ (ทิศทาง) + กริยาบอกการกระทำ
ตัวอย่างเช่น ไปทำงาน

กระสวน ๑๐

กริยาบอกการกระทำ (ปฐมภูมิ) + กริยาบอกกระบวนการทางกายภาพ
ตัวอย่างเช่น ปาแก้วแตก

กระสวน ๑๑

กริยาบอกสภาพ (ทางกายภาพ) + กริยาบอกความสัมพันธ์เท่าเทียมกัน
ตัวอย่างเช่น ชุบชั้นเป็นครีม

กระสวน ๑๒

กริยาบอกการเปลี่ยนแปลง + กริยาบอกความสัมพันธ์เท่าเทียมกัน
ตัวอย่างเช่น ซากสัตว์เปลี่ยนเป็นหิน

ส่วนหน่วยสร้างกริยาเรียงซับซ้อน คือ หน่วยสร้างกริยาเรียงที่ประกอบ
ด้วยกริยาดั้งแต่สองคำขึ้นไป หน่วยสร้างกริยาเรียงซับซ้อนนี้อาจอยู่ในรูปของหน่วย
สร้างกริยาเรียงพื้นฐานเกิดร่วมกับคำกริยาอีกคำหนึ่ง หรือหน่วยสร้างกริยาเรียง
พื้นฐานเกิดร่วมกับหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานอื่นๆ

ต่อมา ยาใจ ชูวิชา ได้วิเคราะห์เรื่องความเป็นประโยชน์ของหน่วย
สร้างกริยาเรียงในภาษาไทย โดยพิจารณาความตรึงแน่น (compactness) หรือ
ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและแนบแน่นระหว่างกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้น

ฐาน ซึ่งรวมถึงคุณสมบัติ ๔ ประการ คือ ๑. การมีประธานร่วมกัน ๒. การอ้างถึงเวลาเดียวกัน ๓. การมีการณ์ลักษณะเดียวกัน และ ๔. การไม่อนุญาตให้คำปฏิเสธปรากฏระหว่างคำกริยาทั้งสอง ผลจากการวิเคราะห์ คือ มีกระบวน ๑๐ กระบวนที่มีคุณสมบัติดังกล่าวครบทั้ง ๔ ประการ จึงมีความตรึงแน่นระหว่างกริยาในระดับสูงสุดและมีเอกภาพ ซึ่งจัดเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีโครงสร้างที่เป็นเอกประโยค (mono-clausal SVC's) ในขณะที่มีอีก ๔ กระบวนที่มีคุณสมบัติไม่ครบทั้ง ๔ ประการ จึงมีความตรึงแน่นในระดับต่ำลงมาและไม่มีเอกภาพ จึงจัดเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีโครงสร้างที่ไม่ใช่เอกประโยค (non-mono clausal SVC's)

นอกจากนี้แล้ว ยาใจ ชูวิชา ยังได้วิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์และเวลาในการเกิดเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐาน ซึ่งพบว่าหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานแสดงความสัมพันธ์ในแง่เวลาในการเกิดเหตุการณ์ ๕ ประเภทดังนี้ คือ

๑. เหตุการณ์ทั้งสองเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทดังนี้

๑.๑. เหตุการณ์สองเหตุการณ์เกิดพร้อมกันแบบซ้อนทับกันสนิท (กระบวน ๑ ๒ ๓ ๕ข ๖ ๗ก และ ๑๑)

๑.๒. มีความกำกวมระหว่างการเกิดพร้อมกันแบบซ้อนทับกันสนิทหรือเหลื่อมเวลากัน (กระบวน ๕)

๒. เหตุการณ์ทั้งสองเกิดเรียงต่อกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทดังนี้

๒.๑. การเกิดเรียงต่อกันโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาของการเกิดเหตุการณ์ที่สอง (กระบวน ๘ ๙ และ ๑๒)

๒.๒. การเกิดเรียงต่อกันโดยมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาของการเกิดเหตุการณ์ที่สอง คือ ไม่มีการบ่งชี้ชัดเจนว่าเหตุการณ์ที่สองจะเกิดขึ้นทันทีที่เหตุการณ์ที่หนึ่งสิ้นสุดลง (กระบวน ๑๓ และ ๑๐)

๒.๓. การไม่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ที่สอง แต่ถ้าเกิดจะเกิดหลัง

เหตุการณ์แรก คือ เมื่อเหตุการณ์ที่หนึ่งซึ่งเป็นการกระทำทางกายภาพสิ้นสุดลง เหตุการณ์ที่สองจะเกิดขึ้นทันที (กระสวน ๕ก)

จากการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงเหล่านี้ ยาใจ ชูวิชา พบว่าความเป็นประโยคของหน่วยสร้างกริยาเรียงและคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงสัมพันธ์กันอย่างไร มีระบบ กล่าวคือ หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีโครงสร้างประโยคต่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่เสนอโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงนั้นๆจะต่างกันด้วย กล่าวคือ หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีโครงสร้างเป็นเอกประโยคจะเสนอความหมายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ ๒ เหตุการณ์ได้ ๒ แบบ คือ เหตุการณ์เกิดพร้อมกันแบบซ้อนทับกันสนิท (กระสวน ๑ ๒ ๓ ๕ข ๖ ๗ก และ ๑๑) และ เหตุการณ์ ๒ เหตุการณ์เกิดเรียงต่อกันโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาของการเกิด เหตุการณ์ที่สอง (กระสวน ๘ ๙ และ ๑๒) ส่วนหน่วยสร้างกริยาที่มีโครงสร้างไม่เป็นเอกประโยคจะเสนอความหมายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ ๒ เหตุการณ์ได้ ๓ แบบ คือ ความกำกวมของการเกิดพร้อมกันของเหตุการณ์ ๒ เหตุการณ์แบบซ้อนทับกันสนิทหรือแบบเหลื่อมเวลากัน (กระสวน ๔) เหตุการณ์ ๒ เหตุการณ์เกิดเรียงต่อกันโดยมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาของการเกิดเหตุการณ์ที่สอง (กระสวน ๗ข และ ๑๐) และเหตุการณ์ที่สองอาจจะเกิดหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้า เหตุการณ์ที่สองเกิดจะเกิดหลังเหตุการณ์ที่ ๑ (กระสวน ๕ก)

2.1.4 สรุป

จากการทบทวนงานวิจัยสามชิ้นดังกล่าวข้างต้น จะสังเกตเห็นได้ว่ามีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันในระหว่างงานวิจัยสามชิ้นนี้ ความคล้ายคลึงกันก็คือ งานวิจัยทั้งสามชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่าหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยจะสามารถจำแนกออกเป็นกระสวนต่างๆโดยคำนึงถึงคุณสมบัติของกริยาและความสัมพันธ์ทางความหมายหรือทางหน้าที่ระหว่างกริยาในหน่วยสร้างได้ โดยเฉพาะทั้งสามท่านมีความเห็นพ้องต้องกันว่าคุณสมบัติเฉพาะตัวของคำกริยาเป็น

ปัจจัยสำคัญในปรากฏการณ์ของหน่วยสร้างกริยาเรียง ส่วนความแตกต่างกันก็คือ
เกณฑ์หรือมุมมองหลักในการจำแนกออกเป็นกระสวนต่างๆ กล่าวคือ

Sereechoensatit ได้ใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และเกณฑ์ทาง
ความหมายปนกันในการจำแนกออกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กริยาที่เรียงกันมีประธาน
ร่วมกันหรือไม่ มีความสัมพันธ์ที่ขยายความหมายทางคำศัพท์หรือทางไวยากรณ์
 เป็นต้น

Thepkanjana ได้ให้ความสำคัญต่อหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ของกริยา
เช่น กริยาตัวที่สองเป็นส่วนเติมเต็มที่ทำหน้าที่ขยายความหมายให้สมบูรณ์ หรือทำ
หน้าที่แสดงทิศทางการเคลื่อนที่หรือการณลักษณะ เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ยังได้
เสนอหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทใหญ่ๆสองประเภท คือ ประเภทที่แสดงจุดมุ่ง
หมายและประเภทที่แสดงการกระทำที่เกิดขึ้นพร้อมกัน แต่ผู้วิจัยคิดว่าเราจะต้อง
จำแนกหน่วยสร้างกริยาเรียงออกเป็นประเภทต่างๆที่มีลักษณะละเอียดมากกว่า
ประเภทที่ Thepkanjana ได้เสนอไว้

ส่วน ยาใจ ชูวิชา ได้ใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และเกณฑ์ทางความ
หมายปนกันเช่นเดียวกับ Sereechoensatit แต่มีลักษณะเด่นในการจำแนก
ออกเป็นกระสวนต่างๆ กล่าวคือ ยาใจ ชูวิชา ได้ให้ความสำคัญต่อคุณสมบัติทาง
ความหมายของกริยาในแง่ที่ว่าเราจะรับรู้เหตุการณ์ที่แสดงด้วยกริยานั้นๆว่าเป็น
อย่างไร ยกตัวอย่างเช่น ยาใจ ชูวิชา ได้จำแนกกริยาบอกการกระทำออกเป็น
ประเภทใหญ่ๆสองประเภท คือ กริยาบอกการกระทำปฐมภูมิและกริยาบอกการกระทำ
อปฐมภูมิ เช่น "เดิน มอง กิน ป่า" การกระทำปฐมภูมิเป็นการกระทำที่เราทุก
คนสามารถรับรู้ได้เหมือนกันและรับรู้ได้อย่างชัดเจนแน่นอนว่าการกระทำนั้นๆใช้
ส่วนใดของร่างกายในการกระทำ ส่วนการกระทำอปฐมภูมิเป็นการกระทำที่เราไม่
รู้ชัดหรือไม่รู้แน่นอนว่าการกระทำนั้นๆใช้อวัยวะส่วนใดของร่างกาย หรือไม่รู้ว่
การกระทำนั้นๆกระทำอย่างไร ซึ่งอาจเป็นการกระทำทางกายภาพก็ได้แต่การ
กระทำนั้นต้องไม่ชัดเจนในแง่วิธีการที่ใช้ในการกระทำ เช่น "ไป รีบ หวัง คิด"
(ยาใจ ชูวิชา 2356: 40-41)

ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อเราพิจารณาพฤติกรรมในการปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียง เราจำเป็นจะต้องคำนึงถึงระบบการรับรู้ปรากฏการณ์ในชีวิตประจำวันของเราดังกล่าวข้างต้น กรอบในการวิเคราะห์การปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงจึงน่าจะเป็นสิ่งซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการรับรู้ดังกล่าว นี่คือนิสัยที่ผู้วิจัยได้นำกระสวนที่ ยาใจ ชูวิชา ได้จำแนกไว้มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้ เนื่องจาก ยาใจ ชูวิชา ได้จำแนกหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานออกเป็น ๑๒ กระสวนโดยให้ความสำคัญต่อคุณสมบัติทางความหมายของกริยาในแง่ที่ว่าเราจะรับรู้เหตุการณ์ที่แสดงด้วยกริยานั้นๆว่าเป็นอย่างไร อย่างเช่น กระสวนที่ประกอบด้วยกริยาบอกการกระทำปฐมภูมิและกริยาบอกการกระทำอุปปฐมภูมิ เป็นต้น

2.2 การปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย

ในข้อนี้ ผู้วิจัยจะเสนอเฉพาะเรื่องการปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยที่ได้พบในงานวิจัยสามชิ้นที่ได้กล่าวถึงในข้อที่ 2.1 เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการวิเคราะห์การปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานในภาษาไทยในงานวิจัยชิ้นนี้

2.2.1 Sereechoensatit (1984)

Sereechoensatit (1984: 123-131) ได้กล่าวถึงขอบเขตการปฏิเสธในกริยาที่เรียงกันประเภทต่างๆ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

๑. ขอบเขตการปฏิเสธในกริยาที่เรียงกันโดยมีประธานร่วมกัน (serial verbs) มีรูปแบบสองรูปแบบ คือ อาจสามารถปฏิเสธทั้งหน่วยสร้างหรือปฏิเสธเฉพาะกริยาตัวที่สองเท่านั้น เช่น "ชาติไม่นั่งอ่านหนังสือ / ชาตินั่งไม่อ่านหนังสือ" "ชาติไม่ใช้ปากกาเขียนจดหมาย / ชาติใช้ปากกาไม่เขียนจดหมาย"

๒. ขอบเขตการปฏิเสธในกริยาที่เรียงกันโดยที่คำกริยาหนึ่งขยายความหมายของคำกริยาอีกคำหนึ่ง (compound verbs) มีรูปแบบสองรูปแบบ เช่น "ชาติไม่ออกไปโรงเรียน / ชาติอยากไม่ไปโรงเรียน"

๓. ในกรณีที่กริยาตัวแรกเป็นกริยาบอกการสื่อสารหรือเป็นกริยาบอกความคิดหรือความรู้สึกและกริยาที่สองเป็นกริยาบอกการเคลื่อนที่ หรือในกรณีที่กริยาตัวที่สองเป็นกริยาบอกการเคลื่อนที่ในเชิงนามธรรม (modifying directional verbs) หรือกริยาบอกการณัลักษณะ ขอบเขตการปฏิเสธจะมีเพียงรูปแบบเดียว คือ ไม่สามารถปฏิเสธเฉพาะกริยาตัวที่สองได้ แต่ต้องนำคำปฏิเสธมาวางในตำแหน่งหน้ากริยาตัวแรก เช่น "*นวลโทรศัพท์ไม่ไปโรงเรียน (การสื่อสาร)" "*นวลสูงไม่ไป (การเคลื่อนที่ในเชิงนามธรรม)" "*นวลอ่านหนังสือไม่อยู่ (การณัลักษณะ)"

๔. ในกรณีที่กริยาตัวที่สองเป็นกริยาบอกความสามารถหรือความชำนาญ ได้แก่ "ได้ เป็น ไหว" ขอบเขตการปฏิเสธจะมีเพียงรูปแบบเดียว คือ ไม่สามารถปฏิเสธทั้งหน่วยสร้างได้ แต่ปฏิเสธได้เฉพาะกริยาตัวที่สองเท่านั้น เช่น "ชาติยกจักรยานไม่ไหว / *ชาติไม่ยกจักรยานไหว"

๕. ในกรณีที่กริยาตัวที่สองเป็นกริยาบอกความสุดยอด (culminative verbs) ขอบเขตการปฏิเสธมีรูปแบบสองรูปแบบ เช่น "นวลไม่ตัดกระดาษขาด / นวลตัดกระดาษไม่ขาด" แต่กริยาตัวที่สองที่สามารถถูกปฏิเสธได้ เช่น "นวลตัดกระดาษไม่ขาด ชาติทำการบ้านไม่เสร็จ" นั้นต้องแสดงความสำเร็จลุล่วง (achievement / success)

2.2.2 Thepkanjana (1986)

Thepkanjana (1986: 61, 67, 74, 84) ได้พิจารณาขอบเขตการปฏิเสธโดยนำคำปฏิเสธมาใส่เข้าไปในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มี "ให้" ซึ่งแสดงการริต เพื่อพิสูจน์ว่า "ให้" ที่แสดงการการริตในหน่วยสร้างกริยาเรียงนั้นมีฐานะที่เป็นกริยาหรือไม่ และพบว่าเราสามารถนำคำปฏิเสธมาวางในตำแหน่งหน้า "ให้" ได้ อย่างเช่น "สุริทำไม่ไห้สุตาร้องไห้ สุริขอไม่ไห้สุตาทำอาหาร สุริหวังไม่ไห้สุตามีความสุข สุริอยากไม่ไห้สุตาไปคูหนั่ง" ซึ่งเป็นหลักฐานที่ว่า "ให้" ที่แสดงการริตในหน่วยสร้างกริยาเรียงนั้นไม่ใช่คำไวยากรณ์ซึ่งมีหน้าที่

แสดงความหมายทางวากยสัมพันธ์เท่านั้น แต่ยังเป็นกริยาอยู่ด้วย

Thepkanjana (1986: 183-184) ได้พิจารณาความแตกต่างระหว่างกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงและมีหน้าที่แสดงความหมายทางการณ์ลักษณะ (aspectual verbs) เช่น "ทำการบ้านไป" กับกริยาบอกขั้นตอนในเหตุการณ์ (phasal verbs) เช่น "หยุดสูบบุหรี่" โดยใช้เกณฑ์ต่างๆ ซึ่งรวมถึงการนำคำปฏิเสธมาใส่เข้าไปในประโยคที่มีกริยาสองประเภทดังกล่าว และพบว่าเราไม่สามารถปฏิเสธเฉพาะกริยาบอกการณ์ลักษณะได้ เช่น "ทำไมไม่กินอาหารเสีย / *ทำไมกินอาหารไม่เสีย" แต่เราสามารถปฏิเสธกริยาบอกขั้นตอนได้ เช่น "ไม่เริ่มทำความสะอาด / เริ่มไม่ทำความสะอาด" ซึ่งเป็นหลักฐานที่ว่ากริยาบอกการณ์ลักษณะนั้น นอกจากไม่มีฐานะที่เป็นอิสระทางความหมายแล้ว ยังไม่มีฐานะที่เป็นอิสระทางวากยสัมพันธ์ด้วย ส่วนกริยาบอกขั้นตอนนั้นยังมีฐานะที่เป็นอิสระ กล่าวคือ ไม่ต้องปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงเสมอไป แต่สามารถปรากฏโดดเดี่ยวและแสดงความหมายที่สมบูรณ์โดยไม่ต้องอาศัยกริยาอื่นได้

Thepkanjana (1986: 189-199, 206-207) ได้พิจารณารูปร่างของกริยาหลายคำที่เชื่อกันว่าเป็นคำไวยากรณ์ (coverbs) ในภาษาไทย คือ "ให้ (goal / benefactive) ไป (goal) มา (goal) จาก (source) ถึง (culmination) อยู่ (location) ตาม (along / similar to) ผ่านเลย (past) ข้าม (over) กลับ (back to) ขึ้น (up) ลง (down) เป็น (as / que) เอา (instrumental) ว่า (complementizer)" โดยใช้เกณฑ์ต่างๆ ซึ่งรวมถึงการนำคำปฏิเสธมาใส่เข้าไปในประโยคที่มีกริยาเหล่านี้ และพบว่ามียบางคำในกริยาเหล่านี้ที่สามารถถูกปฏิเสธโดยเฉพาะได้ อย่างเช่น "เขาขับรถไม่ถึงที่นี่ เขากะโดดไม่ข้ามรั้ว" ซึ่งเป็นหลักฐานหลักฐานหนึ่งที่ยืนยันว่ากริยาเหล่านี้ไม่ใช่คำไวยากรณ์ซึ่งพบในภาษาอื่นๆ แต่ยังมีฐานะที่เป็นกริยาอยู่

Thepkanjana (1986: 231, 235-236, 240) ได้พิจารณาความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างกริยาเรียงทั้งประเภทที่แสดงจุดมุ่งหมาย (purposive SVC's) และประเภทที่แสดงการกระทำที่เกิดพร้อมกัน

(simultaneous SVC's) กับหน่วยสร้างกริยาเรียงซึ่งอาจมีคำใดคำหนึ่งมาคั่นกลางก็ได้และแสดงการกระทำสองการกระทำที่เกิดขึ้นตามลำดับ (consecutive constructions) โดยใช้เกณฑ์ต่างๆซึ่งรวมถึงการนำคำปฏิเสธมาแทรกเข้าไปในตำแหน่งระหว่างกริยาในหน่วยสร้างดังกล่าว และพบว่า ไม่ว่าจะ เป็นประเภทที่แสดงจุดมุ่งหมายหรือประเภทที่แสดงการกระทำที่เกิดขึ้นพร้อมกันก็ตาม เราไม่สามารถนำคำปฏิเสธมาแทรกเข้าไปในตำแหน่งระหว่างกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียงในประเภทสองประเภทนี้ได้ อย่างเช่น " * สุริมาไม่คุยกับฉัน * สุรีเดินไม่อ่านหนังสือ" แต่เราสามารถนำคำปฏิเสธมาแทรกเข้าไปในตำแหน่งระหว่างกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียงซึ่งแสดงการกระทำสองการกระทำที่เกิดขึ้นตามลำดับได้ อย่างเช่น "สุริมาแล้วไม่คุยกับฉัน"

2.2.3 ยาใจ ชูวิชา (2536)

ยาใจ ชูวิชา ได้วิเคราะห์พฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ในการปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงทั้ง ๑๒ กระบวน โดยนำคำปฏิเสธมาวางในตำแหน่งหน้ากริยาตัวแรกและแทรกเข้าไปในตำแหน่งระหว่างกริยาในหน่วยสร้าง เพื่อพิจารณาความตรงแน่นระหว่างกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐาน ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าว กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้ คือ การปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานแต่ละกระบวนมีพฤติกรรมไม่เหมือนกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นแบบใหญ่ๆได้สามแบบ คือ

๑. สามารถนำคำปฏิเสธมาวางเฉพาะในตำแหน่งหน้ากริยาตัวแรกได้เท่านั้น ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้เป็นสองแบบ คือ

๑.๑. นำคำปฏิเสธมาวางในตำแหน่งหน้ากริยาตัวแรก แล้วอาจจะปฏิเสธกริยาตัวแรกเพียงตัวเดียว หรือปฏิเสธกริยาตัวที่สองเพียงตัวเดียว หรือปฏิเสธทั้งสองตัวก็ได้ (กระบวน ๑ ๒ ๓ และ ๖) ยกตัวอย่างเช่น "เขาไม่ได้นั่งดูหนังสือ เขานั่งเขียนหนังสือต่างหาก / เขาไม่ได้นั่งดูหนังสือ เขานอนดูหนังสือต่างหาก / เขาไม่ได้นั่งดูหนังสือ เขานอนร้องเพลงต่างหาก"

๑.๒. นำคำปฏิเสธมาวางในตำแหน่งหน้ากริยาตัวแรก แล้วจะปฏิเสธเฉพาะกริยาตัวที่สองเท่านั้น (กระสวน ๘ ๙ ๑๑ และ ๑๒) ยกตัวอย่าง เช่น "เขาไม่ได้บั้งปลากิน เขาบั้งปลาขายต่างหาก"

๒. สามารถนำคำปฏิเสธมาแทรกเข้าไปได้เฉพาะในตำแหน่งระหว่างกริยาเรียงกันเท่านั้น ซึ่งจะปฏิเสธกริยาตัวที่สองเสมอ (กระสวน ๘ และ ๑๐) ยกตัวอย่างเช่น "* เขาไม่ได้ปาแก้วแตก / เขาปาแก้วไม่แตก"

๓. สามารถนำคำปฏิเสธมาวางในตำแหน่งหน้ากริยาตัวแรกหรือแทรกเข้าไปในตำแหน่งระหว่างกริยาเรียงกันได้ แต่การปฏิเสธแบบหลังจะสามารถปรากฏได้ในบริบทพิเศษบางบริบทหรือในกรณีที่เป็นการปฏิเสธเฉพาะบางประเภทเท่านั้น (กระสวน ๕ และ ๗) ยกตัวอย่างเช่น "เขาไม่อยากไป / * เขาอยากไม่ไป (แสดงความหมายในเชิงประชดประชัน)"

2.2.4 สรุป

การวิเคราะห์การปฏิเสธในกริยาที่เรียงกันของ

Sereechoensatit ไม่ได้วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ แต่แสดงเพียงพฤติกรรมในการปฏิเสธที่มีลักษณะเด่นอย่างคร่าวๆเท่านั้น อาจเนื่องมาจากงานวิจัยของเขามีขอบเขตของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ค่อนข้างกว้าง แต่เขาได้เสนอประเด็นที่น่าสนใจประเด็นหนึ่ง คือ กริยาที่เรียงกันซึ่งมีกริยาตัวที่สองที่เป็นกริยาบอกความสุดยอด ถ้าสามารถถูกปฏิเสธเฉพาะกริยาตัวที่สองได้ กริยาตัวที่สองนั้นก็จะเป็นกริยาที่มีหน้าที่แสดงความสำเร็จลุล่วง เช่น "นวลตัดกระดาษขาด" ซึ่งตีความได้ว่านวลลองตัดกระดาษและสุดท้ายนวลทำสำเร็จลุล่วง คือ กระดาษขาด ส่วน "นวลตัดกระดาษไม่ขาด" จึงอาจตีความได้ว่านวลลองตัดกระดาษแต่นวลทำไม่สำเร็จลุล่วง คือ กระดาษไม่ขาด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าตัวอย่างเหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ดีที่สะท้อนให้เห็นว่าในการวิเคราะห์การปฏิเสธ เราจะต้องคำนึงถึงความรู้สึกของผู้พูดด้วย

อนึ่ง ตัวอย่างที่ Sereechoensatit ได้เสนอ คือ "ชาติหนึ่งไม่อ่านหนังสือ" "ชาติใช้ปากกาไม่เขียนจดหมาย" ผู้วิจัยเห็นว่าประโยคปฏิเสธเหล่านี้ไม่

ใช้ประโยคที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

Thepkanjana ได้พิจารณาความเป็นไปได้ในการปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงที่แสดงหน้าที่ต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากเขาถือว่าความเป็นไปได้ในการปฏิเสธนั้นเป็นเกณฑ์เกณฑ์หนึ่งในการพิสูจน์ฐานะที่เป็นอิสระของกริยา กล่าวคือ ถ้าเราสามารถปฏิเสธเฉพาะกริยาตัวใดตัวหนึ่งได้ ถือได้ว่ากริยาตัวนั้นเป็นกริยาที่มีฐานะที่เป็นอิสระ ในทางตรงกันข้าม ถ้าเราไม่สามารถปฏิเสธเฉพาะกริยาตัวใดตัวหนึ่งได้ ถือได้ว่ากริยาตัวนั้นไม่ใช่กริยาที่มีฐานะที่เป็นอิสระ หรืออาจเป็นเกณฑ์ในการจำแนกหน่วยสร้างกริยาเรียงออกจากหน่วยสร้างอื่นๆ กล่าวคือ ถ้าเราสามารถนำคำปฏิเสธมาแทรกเข้าไปในตำแหน่งระหว่างกริยาในหน่วยสร้างได้ ถือได้ว่าไม่ใช่หน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทที่แสดงจุดมุ่งหมายหรือประเภทที่แสดงการกระทำที่เกิดขึ้นพร้อมกัน แต่เป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงที่แสดงการกระทำสองกระทำที่เกิดขึ้นตามลำดับ แต่หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีหน้าที่ต่างๆที่เขาได้เสนอไว้ อาจสามารถนำคำปฏิเสธมาแทรกเข้าไปในตำแหน่งระหว่างกริยาในหน่วยสร้างได้ อย่างเช่น "หาไม่พบ (ผลจากการกระทำ)" "ตั้งใจจะไม่ทิ้ง (ความรู้สึก)" ซึ่งถ้าเราไม่คำนึงถึงระบบการรับรู้ ความรู้สึก ฯลฯ ของมนุษย์ พร้อมทั้งไม่คำนึงถึงปริบทหรือสถานการณ์ในการกล่าวประโยคนั้นๆ เราไม่สามารถอธิบายความหลากหลายทางพฤติกรรมในการปฏิเสธเช่นนี้ได้

ส่วน ยาใจ ชูวิชา ได้วิเคราะห์พฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์ในการปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ นำคำปฏิเสธมาวางในตำแหน่งหน้ากริยาตัวแรกและแทรกเข้าไปในตำแหน่งระหว่างกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานทั้ง ๑๒ กระบวนและดูว่าส่วนใดจะถูกปฏิเสธดังกล่าวข้างต้น แต่ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับบางส่วนของวิธีการวิเคราะห์การปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานของ ยาใจ ชูวิชา กล่าวคือ ยาใจ ชูวิชา ไม่ได้แยกวิเคราะห์การปฏิเสธโดยใช้คำปฏิเสธ "ไม่" และ "ไม่ได้" บางกระบวนก็วิเคราะห์การปฏิเสธโดย "ไม่" และ "ไม่ได้" อย่างปนกัน บางกระบวนก็วิเคราะห์เฉพาะการปฏิเสธโดย "ไม่ได้" เพียงอย่างเดียว (ความแตกต่างระหว่างความหมายของ

ประโยคที่ถูกปฏิเสธโดย "ไม่" และความหมายของประโยคที่ถูกปฏิเสธโดย "ไม่ได้" นั้น ผู้วิจัยจะพิจารณาในข้อที่ 2.4 คำปฏิเสธในภาษาไทย ต่อไป)

อีกอย่างหนึ่ง ยาใจ ชูวิชา ได้ยกตัวอย่างประโยค "เขาไม่ได้นั่งดูหนังสือหรอก" และอธิบายว่า ประโยคปฏิเสธนี้แสดงความหมายกำกวม คือ อาจเสนอความหมายที่ปฏิเสธ "ดูหนังสือ" เพียงคำเดียวซึ่งยืนยันโดยประโยค "เขาไม่ได้นั่งดูหนังสือ เขานั่งเขียนหนังสือต่างหาก" หรือปฏิเสธ "นั่ง" เพียงคำเดียวซึ่งยืนยันโดยประโยค "เขาไม่ได้นั่งดูหนังสือ เขานอนดูหนังสือต่างหาก" หรือปฏิเสธกริยาทั้งสองคำพร้อมๆกันซึ่งยืนยันโดยประโยค "เขาไม่ได้นั่งดูหนังสือ เขานอนร้องเพลงต่างหาก" (ยาใจ ชูวิชา 2536: 81) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าในกรณีที่หน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานทั้งหน่วยสร้างอยู่ในขอบเขตการปฏิเสธ เราจะสามารถตีความการปฏิเสธนั้นๆ ได้หลายอย่างดัง ยาใจ ชูวิชา ได้กล่าวถึง ทั้งนี้ก็เพราะว่าการตีความประโยคปฏิเสธจะต้องขึ้นอยู่กับบริบทหรือสถานการณ์ในการกล่าวประโยคนั้นๆ ซึ่งเป็นเรื่องในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์ (ดูเรื่องการปฏิเสธในข้อที่ 2.3.1 งานวิจัยของ Givón 1984)

จะสังเกตเห็นได้ว่าการวิเคราะห์การปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงนอกจากข้อมูลทางวากยสัมพันธ์แล้ว เรายังต้องคำนึงถึงข้อมูลอื่นๆ เช่น ความรู้ ความรู้สึก บริบทหรือสถานการณ์ ฯลฯ ด้วย ถ้าเราคำนึงถึงเฉพาะเรื่องวากยสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว แต่ไม่คำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ เราจะไม่สามารถวิเคราะห์การปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงอย่างเป็นระบบและมีเหตุผลได้

2.3 การปฏิเสธโดยทั่วไป

ก่อนที่จะทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำปฏิเสธในภาษาไทย ใคร่จะขอทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปฏิเสธโดยทั่วไป ซึ่งได้แก่ Lyons (1978) Givón (1984) และ Masuoka (1989) เพื่อความเข้าใจในคุณสมบัติของการปฏิเสธโดยทั่วไป

2.3.1 Lyons (1978)

Lyons (1978: 768-777) ได้เสนอมโนทัศน์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิเสธโดยทั่วไป คือ ประเภทใหญ่ๆของการปฏิเสธไว้สองประเภทดังนี้ คือ

๑. การปฏิเสธแบบภายใน (internal negation) คือ การปฏิเสธในส่วนที่เป็นข้อความ¹ (propositional negation) ยกตัวอย่างเช่น "I promise not to assassinate the Prime Minister." แปลว่า "ฉันสัญญาว่าจะไม่ฆ่านายกรัฐมนตรี" ซึ่งคำปฏิเสธ "not" จะปฏิเสธส่วนข้อความที่ว่า "I assassinate the Prime Minister"

๒. การปฏิเสธแบบภายนอก (external negation) คือ การปฏิเสธในส่วนความรู้สึกของผู้พูดในขณะที่พูดหรือปฏิเสธวัจนกรรม (modal negation / performative negation) ยกตัวอย่างเช่น "I do not promise to assassinate the Prime Minister." แปลว่า "ฉันไม่สัญญาว่าจะฆ่านายกรัฐมนตรี" ซึ่งคำปฏิเสธ "not" จะปฏิเสธส่วนวัจนกรรมการสัญญาที่ว่า "I promise to assassinate the Prime Minister"

นอกจากนี้แล้ว Lyons ยังกล่าวว่าการปฏิเสธแบบภายในดังกล่าวข้างต้นสามารถจำแนกออกเป็นประเภทย่อยได้อีกสองประเภท คือ

๑.๑. การปฏิเสธในเชิงบอกความตรงกันข้าม (contrary) ยกตัวอย่างเช่น "I don't like modern music." แปลว่า "ฉันไม่ชอบดนตรีสมัยใหม่" ซึ่งมักแสดงความหมายที่ตรงกันข้ามกับความหมายที่ว่า "I like

¹ ข้อความ (proposition) เป็นหน่วยทางความหมายในระดับโครงสร้างลึก (deep structure) ซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ที่แสดงด้วยประโยคบอกเล่าที่ไม่ซับซ้อนประโยคเดียว 'the unit of meaning which constitutes the subject-matter of a statement in the form of a simple declarative sentence' (Crystal 1992: 282)

modern music." แปลว่า "ฉันชอบดนตรีสมัยใหม่" นั้นหมายถึง "ฉันชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่สิ่งนั้นไม่ใช่ดนตรีสมัยใหม่ (อาจเป็นดนตรีสมัยโบราณ เป็นต้น)"

๑.๒. การปฏิเสธในเชิงบอกความขัดแย้ง (contradictory) ยกตัวอย่างเช่น "I don't like music." แปลว่า "ฉันไม่ชอบดนตรี" ซึ่งมักแสดงความขัดแย้งต่อความหมายที่ว่า "I like music." แปลว่า "ฉันชอบดนตรี" นั้นหมายถึง "ฉันชอบสิ่งใดๆก็ตามที่ไม่ใช่ดนตรี"

2.3.2 Givón (1984)

Givón (1984: 321-351) ได้พิจารณาประเด็นต่างๆ ในเรื่องการปฏิเสธหลายประเด็น แต่ผู้วิจัยขอเลือกเสนอเฉพาะประเด็นหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้ดังนี้ คือ

ถ้ามองในแง่ค่าความเป็นจริงของข้อความ (truth value) ซึ่งเป็นแนวคิดในตรรกศาสตร์ทางข้อความ (propositional semantics) แล้ว ข้อความยืนยันในเชิงปฏิเสธ (neg-assertion) ก็มีค่าความเป็นจริงในระดับต่ำสุดในเครื่องวัดทางด้านความเป็นจริง (scale of truth) กล่าวคือ ข้อความยืนยันในเชิงปฏิเสธ ถือว่าเป็นความไม่เป็นจริงมากที่สุด ส่วนข้อตกลงเบื้องต้น (presupposition) ถือว่ามีค่าความเป็นจริงมากที่สุด

๑. presupposition > realis-assertion

(ข้อตกลงเบื้องต้น) (ข้อความยืนยันแสดงเหตุการณ์ที่เกิดจริง)

> irrealis-assertion > neg-assertion

(ข้อความยืนยันแสดงเหตุการณ์ที่ไม่เกิดจริง) (ข้อความยืนยันในเชิงปฏิเสธ)

ความเป็นจริง <-----> ความไม่เป็นจริง

แต่ถ้าคำนึงถึงความเชื่อหรือความแน่ใจเชิงอัตวิสัยของผู้พูด (subjective certainty) แล้ว ข้อความยืนยันในเชิงปฏิเสธก็จะย้ายจากขั้น

ต่ำสุดขึ้นไปอยู่ชั้นกลางซึ่งเป็นระดับเดียวกันกับข้อความยืนยันแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (realis-assertion) กล่าวคือ ข้อความยืนยันในเชิงปฏิเสธจะแสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อหรือมีความแน่ใจว่าเหตุการณ์นั้นๆอาจเกิดหรือไม่เกิดก็ได้

๒. presupposition > realis-assertion > irrealis-assertion
neg-assertion

ความเชื่อหรือความแน่ใจมีมาก <-----> มีน้อย

ในอีกแง่หนึ่ง ถ้ามองในแง่ปริจเฉท-วัจนปฏิบัติศาสตร์ (discourse-pragmatics) หรือการปฏิเสธในการสื่อสารระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง นั่นคือ วัจนกรรมการปฏิเสธ (speech-act of denial) เช่น การปฏิเสธว่าข้อความไม่เป็นจริง (denial) และการแสดงความขัดแย้งต่อความเชื่อของผู้ฟัง (contradiction) ข้อความยืนยันในเชิงปฏิเสธก็จะอยู่ในระดับสูงสุดซึ่งเป็นระดับเดียวกันกับข้อตกลงเบื้องต้น เนื่องจากข้อความยืนยันในเชิงปฏิเสธและข้อตกลงเบื้องต้นมีลักษณะร่วมกัน กล่าวคือ มีการค้ำนึ่งถึงภูมิหลัง (background) หลักฐานสนับสนุนความเป็นจริง (evidential support) และการท้าทาย (challenge) ซึ่งล้วนเป็นการค้ำนึ่งถึงการประเมินความคิดเห็นของผู้ฟังในสายตาของผู้พูด (the speaker's assesment of the hearer's view)

๓. presupposition > realis-assertion > irrealis-assertion
neg-assertion

มีการค้ำนึ่งถึงความคิดเห็นหรือความเชื่อของผู้ฟังโดยผู้พูด <-----> ไม่มี

ในกรณีที่ใช้การปฏิเสธในการสื่อสารระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ผู้พูดมีความมุ่งหมายที่จะให้ผู้ฟังสังเกตเห็นว่ามีความขัดแย้งระหว่างตนเองกับผู้ฟัง เนื่องจากผู้พูดคิดว่าความรู้ของผู้ฟังไม่ถูกต้องและตนเองรู้มากกว่าผู้ฟัง ดังนั้น จึงนับได้ว่า

ข้อความในเชิงปฏิเสธที่ใช้ในการสื่อสารกันไม่มีหน้าที่ให้สาระใหม่เหมือนกับข้อความยืนยันธรรมดา แต่จะแสดงความขัดแย้งระหว่างตนเองกับผู้ฟัง

อย่างไรก็ตาม ในภาษาธรรมชาติ (natural language) การปฏิเสธทำหน้าที่แสดงข้อความหรือความรู้สึกหลายชนิดปนกัน เราจึงสังเกตเห็นได้ว่าการปฏิเสธในภาษาธรรมชาติเป็นประเด็นที่อยู่ในขอบเขตในเชิงการรับรู้และความรู้ (cognitive epistemic) ซึ่งไม่เหมือนกับตรรกวิทยา (formal logic) ที่อยู่ในขอบเขตในเชิงข้อความ

นอกจากนี้แล้ว Givón ยังได้กล่าวถึงขอบเขตการปฏิเสธดังนี้

มีบางกรณีที่ขอบเขตการปฏิเสธมีขีดจำกัดหรือค่อนข้างแคบ ยกตัวอย่างเช่น ข้อตกลงเบื้องต้นจะไม่อยู่ในขอบเขตการปฏิเสธ จากตัวอย่างข้างล่างนี้ เราจะสังเกตเห็นได้ว่าอนุภาค *in* ประโยค (๑) และส่วนเติมเต็ม (complement) ของกริยาในประโยค (๒) ซึ่งเป็นข้อตกลงเบื้องต้นจะอยู่นอกขอบเขตการปฏิเสธ

๑. "She didn't see the man who came yesterday." แปลว่า 'เขาไม่ได้เห็นผู้ชายที่มาเมื่อวาน'

๒. "Mary didn't regret that Joe left her." แปลว่า 'Mary ไม่ได้เสียใจที่ Joe จากไป'

โดยปกติถ้ามีกริยาวิเศษณ์ที่ปรากฏแบบที่ปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ (optional adverbial) ในประโยคปฏิเสธ กริยาวิเศษณ์นั้นมักจะอยู่ในขอบเขตการปฏิเสธเสมอ (ส่วนที่ถูกขีดเส้นใต้ไว้ในตัวอย่างข้างล่างคือส่วนที่อยู่ในขอบเขตการปฏิเสธ)

John didn't kick the ball that time. (He kicked the ball but not that time.) แปลว่า 'John ไม่ได้เตะบอลตอนนั้น (เขาเตะบอล

แต่ไม่ใช่ตอนนั้น)'

แต่ในกรณีที่มีเพียงองค์ประกอบจำเป็น (obligatory constituent) เท่านั้นในประโยคปฏิเสธ ผู้พูดภาษาอังกฤษก็จะกำหนดขอบเขตการปฏิเสธโดยลงเสียงหนัก (ส่วนที่ถูกขีดเส้นใต้ไว้ในตัวอย่างข้างล่างคือส่วนที่ถูกลงเสียงหนักและอยู่ในขอบเขตการปฏิเสธ)

John didn't kick the ball. = It was not John who kicked the ball (but someone else). แปลว่า 'John ไม่ได้เตะบอล คือ ไม่ใช่ John ที่ได้เตะบอล (แต่เป็นคนอื่น)'

นอกจากการลงเสียงหนักในภาษาอังกฤษเช่นนี้แล้ว ยังมีกลไกอื่นๆที่ใช้ในภาษาอื่นเพื่อกำหนดขอบเขตการปฏิเสธ เช่น การใช้หน่วยคำ (morphology) หรือลำดับในการเรียงคำ (word-order)

อย่างไรก็ตาม Givón กล่าวว่าความแคบหรือกว้างของขอบเขตการปฏิเสธจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางวจนปฏิบัติศาสตร์ เช่น ประเพณีนิยม (convention) การคาดหมาย (expectation) การอนุมาน (inference) ซึ่งเราอาจจะมองไม่เห็นอย่างชัดเจนในบริบทของปริจเฉท และการปฏิเสธจะมีความเกี่ยวข้องกับข้อตกลงเบื้องต้นในปริจเฉท (discourse presupposition) มากกว่าข้อตกลงเบื้องต้นแห่งตรรกวิทยา (logical presupposition) ดังนั้น จึงไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับความเป็นจริง (truth) แต่มีความเกี่ยวข้องกับความคุ้นเคย (familiarity) หรือความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ ยกตัวอย่างเช่น แหล่งของความรู้โดยทั่วไปที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการปฏิเสธทางคำศัพท์ (lexical negation) เช่น "... nobody will take a cash deposit on a car any more..." และในการปฏิเสธทางความมีหรือไม่มี (existential negation) เช่น "... there was no expression on

her face..." นั้นมีสามประการ คือ ๑. นิสัยหรือความคุ้นเคยที่กำหนดได้จาก ข้อความที่อยู่ก่อนหน้า (habits established - and exposed overtly - during the preceding discourse) ๒. คู่สนทนาซึ่งผู้พูดรู้คุณสมบัติและความเชื่อของเขาเป็นอย่างดี (the particular interlocutor whose peculiar propensities and beliefs are well known to the speaker) และ ๓. ระบบความเชื่อทางวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้นๆ (part of the culturally-shared belief system of a large group)

Givón ยังได้อธิบายการปรากฏของการปฏิเสธโดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางด้านความแตกต่างระหว่างภาพและพื้น (gestalt principle of figure / ground) ซึ่งถือว่าเป็นกลไกในการรับรู้ของมนุษย์แบบหนึ่ง กล่าวคือ อะไรที่มีคุณสมบัติปกติธรรมดา เราก็มักมีแนวโน้มที่จะไม่สังเกตเห็นสิ่งนั้น ซึ่งถือว่าเป็นพื้น ในขณะที่อะไรที่มีคุณสมบัติไม่ปกติ เราก็มักสังเกตเห็นสิ่งนั้นได้เพราะสิ่งนั้นมีลักษณะเด่นในการรับรู้ (cognitive saliency) ซึ่งถือว่าเป็นภาพบนพื้น สภาวะปกติธรรมดาในโลกโดยทั่วไปคือความเฉื่อย (inertia) การเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวจึงถือว่าเป็นสิ่งที่มีลักษณะเด่น ข้อจำกัดในการปรากฏของคำปฏิเสธในแง่นี้ก็คือ ในกรณีปกติ "ความไม่มี" หรือ "การไม่เกิดขึ้นของเหตุการณ์" เป็นความปกติ ไม่เด่น ส่วน "ความมี" หรือ "การเกิดขึ้นของเหตุการณ์" เป็นความไม่ปกติหรือพิเศษ แต่ถ้าเราใช้ประโยคปฏิเสธในการสื่อสาร ก็จะบอกเป็นนัยว่า "ความไม่มี" หรือ "การไม่เกิดขึ้นของเหตุการณ์" เป็นความไม่เป็นปกติ และ "ความมี" หรือ "การเกิดขึ้นของเหตุการณ์" เป็นความปกติ ยกตัวอย่างเช่น

๑. a. A man with no head on his shoulders came into my office yesterday and... แปลว่า 'ผู้ชายที่ไม่มีศีรษะเข้ามาห้องทำงานของฉันเมื่อวาน และ...'

b. ? A man with head on his shoulders came into my office yesterday and... แปลว่า 'ผู้ชายที่มีศีรษะเข้ามาห้องทำงานของฉันเมื่อวาน และ...'

ตัวอย่าง (๑. b) เป็นประโยคที่แปลกเพราะเป็นเรื่องธรรมชาติที่มนุษย์เราทุกคนมีศีรษะ จึงไม่จำเป็นต้องระบุว่า 'ผู้ชายที่มีศีรษะ'

๒. a. When John comes, I'll leave. แปลว่า 'เมื่อ John มาแล้วฉันจะไป'

b. ? When John doesn't come, I'll leave. แปลว่า 'เมื่อ John ไม่มาแล้ว ฉันจะไป'

ตัวอย่าง (๒. b) เป็นประโยคที่แปลกเพราะโดยปรกติในอนุภาคที่แสดงเวลาเราจะอ้างถึงเวลาที่เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น เนื่องจากต้องการระบุเวลาที่มีลักษณะเด่นชัด

2.3.3 Masuoka (1989)

Masuoka (1989: 200) ได้ศึกษาระบบของ modality ในภาษาญี่ปุ่นและกล่าวว่า ประโยคปฏิเสธสามารถจำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้สองประเภท ประเภทแรก แสดงว่าเหตุการณ์หรือสภาพนั้นๆ ไม่มี ประเภทที่สอง แสดงว่าวิธีการหรือความเชื่อในการแสดงถึงเหตุการณ์หรือสภาพนั้นๆ ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม Masuoka คาดว่าบางภาษามีกลไกที่แยกระหว่างสองประเภทดังกล่าวอย่างชัดเจน แต่บางภาษาอาจไม่มีกลไกเช่นนั้นเลย ยกตัวอย่างประโยคปฏิเสธในภาษาญี่ปุ่นซึ่งมีกลไกดังกล่าว คือ คำว่า "no da / no de wa nai (รูปปฏิเสธ)" เช่น

๑. senshu-tati wa nai tei nai.
 นักกีฬา พวก topic ร้องไห้ imp. neg.
 'นักกีฬาไม่ร้องไห้'
๒. senshu-tati wa nai teiru no de wa nai.
 นักกีฬา พวก topic ร้องไห้ imp. topic neg.
 'นักกีฬาไม่ได้ร้องไห้หรอก'

ตัวอย่าง (๑) บอกเป็นนัยว่าไม่มีเหตุการณ์ที่ว่านักกีฬาร้องไห้ ส่วน
 ตัวอย่าง (๒) บอกเป็นนัยว่าวิธีการหรือความเชื่อในการแสดงถึงเหตุการณ์ที่ว่านัก
 กีฬาร้องไห้ นั้นไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม

2.3.4 สรุป

จากงานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิเสธของนักภาษาศาสตร์สามท่าน
 ดังกล่าวข้างต้น เราจะสังเกตเห็นได้ว่าเมื่อเราตีความประโยคปฏิเสธ เราย่อม
 ต้องคำนึงถึงเรื่องในระดับวจนปฏิบัติศาสตร์ด้วย

Lyons ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องวจนปฏิบัติศาสตร์อย่างชัดเจน แต่ได้กล่าวถึง
 ความแตกต่างระหว่างการปฏิเสธในเชิงบอกความตรงกันข้ามและการปฏิเสธใน
 เชิงบอกความขัดแย้ง เราทราบว่าประโยคปฏิเสธที่มีรูปแบบเดียวกันแต่อาจตี
 ความได้สองอย่าง เช่น "ฉันไม่ชอบดนตรี" อาจตีความว่า "ฉันไม่ชอบดนตรี แต่
 ชอบกีฬา (ความตรงกันข้าม)" หรืออาจตีความว่า "ฉันชอบอะไรก็ช่าง แต่ฉันไม่
 ชอบดนตรี (ความขัดแย้ง)" ซึ่งการตีความเหล่านี้ย่อมขึ้นอยู่กับบริบทหรือ
 สถานการณ์ในการกล่าวประโยคนั้นๆ

ส่วน Givón ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าการปฏิเสธต้องเกี่ยวข้องกับข้อ
 ตกลงเบื้องต้นในปริจเฉท ซึ่งมีปัจจัยหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ความคุ้นเคย ความรู้
 เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ แนวโน้มที่ได้สร้างขึ้นในปริจ
 เฉท คู่สนทนาซึ่งผู้พูดรู้คุณสมบัติและความเชื่อของเขาเป็นอย่างดี ระบบความเชื่อ

ทางวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้นๆ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยทาง วจนปฏิบัติศาสตร์

ทฤษฎีที่สำคัญที่สุดของ Givón ในเรื่องการปฏิเสธ คือ ข้อจำกัดในการ ปรากฏของการปฏิเสธโดยคำนึงถึงปัจจัยทางด้านสภาวะความมีหรือไม่มีของสิ่ง นั้นๆและกลไกการรับรู้ของเรา ซึ่ง Givón ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะที่ ปรากฏเป็นบางครั้งหรือไม่บ่อยและลักษณะเด่นในการรับรู้ กล่าวคือ สิ่งใดที่ปรากฏ เป็นบางครั้งหรือไม่บ่อยจะมีลักษณะเด่นในการรับรู้ของเรา หรืออีกนัยหนึ่ง เราจะ สังเกตสิ่งที่มีลักษณะไม่ปกติได้ง่ายกว่าสิ่งที่มีลักษณะ เป็นปกติ

ส่วนงานวิจัยของ Masuoka ผู้วิจัยเห็นว่าข้อเสนอของ Masuoka นำ จะนำไปใช้เป็นปัจจัยในการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างหน้าที่ของคำปฏิเสธ "ไม่" และ "ไม่ได้" ในภาษาไทย Masuoka ได้กล่าวว่าประโยคปฏิเสธสอง ประเภท คือ ประโยคปฏิเสธที่แสดงว่าเหตุการณ์หรือสภาพนั้นๆไม่มี และประโยค ปฏิเสธที่แสดงว่ารูปแบบทางภาษาหรือความเชื่อในการแสดงถึงเหตุการณ์หรือสภาพ นั้นๆไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม และ Masuoka คาดว่ามีทั้งภาษาที่มีกลไกทาง ภาษาเพื่อแยกแสดงทั้งสองประเภทและภาษาที่ไม่มีกลไกเช่นนี้เลย ผู้วิจัยคิดว่า ภาษาไทยมีกลไกเช่นนี้ กล่าวคือ ประโยคปฏิเสธโดย "ไม่" จะแสดงว่าเหตุการณ์ หรือสภาพนั้นๆไม่มี ส่วนประโยคปฏิเสธโดย "ไม่ได้" จะแสดงว่ารูปแบบทางภาษา หรือความเชื่อในการแสดงถึงเหตุการณ์หรือสภาพนั้นๆไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม (ดูรายละเอียดในข้อที่ 2.4 ต่อไป)

2.4 คำปฏิเสธในภาษาไทย

ในที่นี้ ขอบททวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำปฏิเสธในภาษาไทยโดยเฉพาะ ความแตกต่างระหว่างความหมายของประโยคปฏิเสธโดย "ไม่" และ "ไม่ได้" เพื่อกำหนดขอบเขตการวิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้ให้ชัดเจน

2.4.1 Sookgasem (1990)

Sookgasem (1990: 41) ได้กล่าวว่า คำว่า "ได้" ซึ่งปรากฏในตำแหน่งหน้ากริยาและแสดงความหมายว่า "มีโอกากระทำ" นั้น ไม่ใช่เป็นกริยาบอกเวลาแต่เป็นกริยาธรรมดา ดังนั้น "ได้" จึงไม่ปรากฏเฉพาะในเรื่องอดีตเท่านั้น แต่จะปรากฏทั้งในเรื่องอดีต ปัจจุบัน และอนาคต มีบางกรณีที่กล่าวถึงเรื่องอดีตแต่ "ได้" ไม่สามารถปรากฏได้ ยกตัวอย่างเช่น "*อากาศได้ร้อนจัดในเขตนี้" ซึ่งถ้าอยากจะแสดงความหมายเช่นนี้ เราจะต้องกล่าวว่า "อากาศเคยร้อนจัดในเขตนี้"

Sookgasem (1990: 82) ได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่างหน้าที่ของคำปฏิเสธ "ไม่" และ "ไม่ได้" ดังนี้ คือ ถ้าจะใช้ "ไม่" ผู้พูดก็จะปฏิเสธเหตุการณ์หรือการกระทำที่เป็นนิสัย แต่ถ้าใช้ "ไม่ได้" ผู้พูดก็จะปฏิเสธการกระทำซึ่งไม่เป็นนิสัย หรือปฏิเสธการกระทำอย่างหนึ่งและชี้ว่ามีการกระทำอีกอย่างหนึ่งเกิดขึ้นแทน ซึ่งการปฏิเสธแบบหลังนี้เหมือนกับปฏิเสธโดยคำปฏิเสธ "ไม่ใช่" ยกตัวอย่างการใช้คำปฏิเสธเหล่านี้เช่น

a. [s Dxng mâi dîIm nom]

Dang Neg drink milk

'Dang does not drink milk (as a habit).'

'Dang does not/did not drink milk (as an event).'

b. [s Dxng mâidâi dîIm nom]

Dang Neg drink milk

'Dang does not/did not drink milk (as an event).'

c. [s Dxng mâidâi dîIm nom txx dxng dîIm bia]

Dang Neg drink milk but Dang drink beer

'Dang does not/did not drink milk, but he drinks/
drank beer.'

'He didn't just go.'

(He went a long time ago.)

b. khăw mâyđây phỉng mây pay ...

he not just not go

'He didn't just not go.'

(He hasn't gone for a long time.)

c. khăw mâyđây yaŋ mây rák thao ...

he not still not love her

'It is not that he has not yet loved her.'

(He has already.)

d. khăw mâyđây mây khuan àan naŋsǎi ...

he not not should read book

'It's not that he should not read the book.'

(He should.)

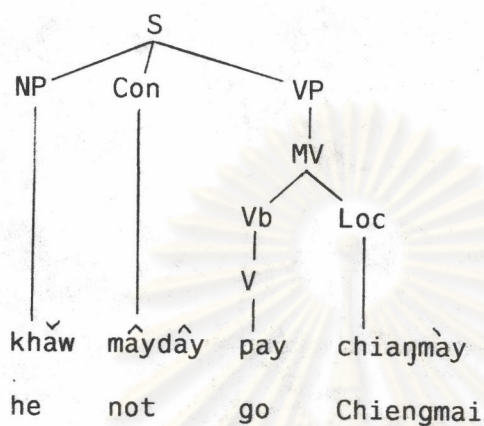
(Kullavanijaya 1968: 55)

จากตัวอย่างข้างต้นเราจะสามารถสังเกตเห็นได้ว่า "ไม่ได้" ไม้มีความผูกพันหรือความสัมพันธ์ภายในกับกริยาวลีที่อยู่ในประโยคเดียวกันแต่อย่างใด แต่เป็นองค์ประกอบอิสระ ซึ่ง Kullavanijaya เรียกว่าองค์ประกอบบอกความขัดแย้ง (contradiction constituent)

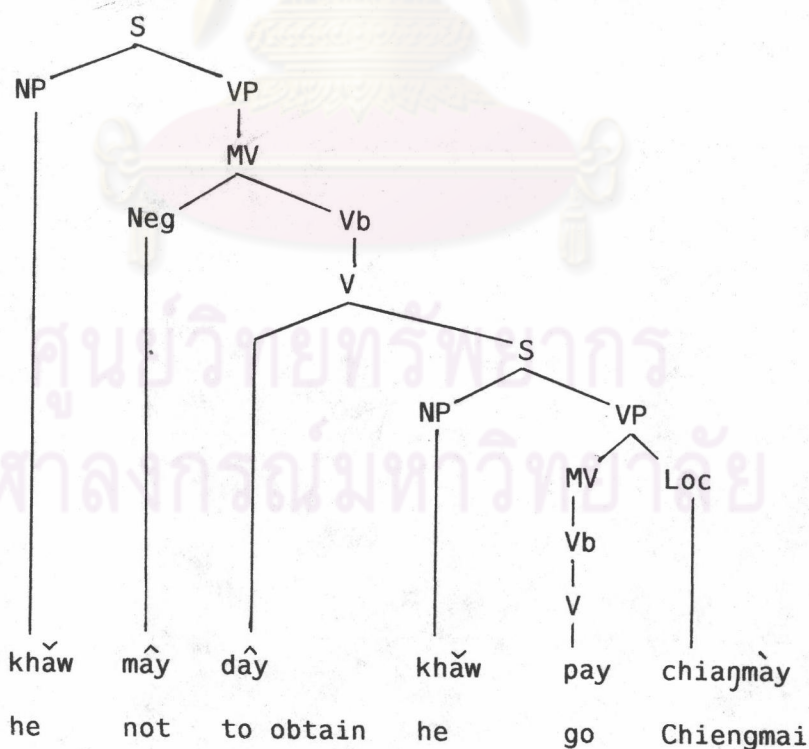
Kullavanijaya ชี้ให้เห็นว่าความหมายของ "ไม่ได้" ในประโยค "เขาไม่ได้ไปเชียงใหม่" มีความกำกวม กล่าวคือ อาจแปลว่า ๑. 'He didn't go to Chiangmai. (He went to Ubol)' แปลว่า 'เขาไม่ได้ไปเชียงใหม่ (เขาไปอุบล)' ซึ่งแสดงความขัดแย้ง หรือว่า ๒. 'He didn't have an opportunity to go to Chiangmai.' แปลว่า 'เขาไม่ได้มีโอกาสไปเชียงใหม่' ก็ได้

ข้อความเหล่านี้ยืนยันได้โดยโครงสร้างลึก (deep structure) ดังนี้

๑. ประโยคที่รวมองค์ประกอบบอกความขัดแย้ง "ไม่ได้"

๒. ประโยคที่รวมคำปฏิเสธ "ไม่" ซึ่งประกอบด้วยประโยคสองประโยค (T embedding)

(Kullavanijaya 1968: 57-58)

2.4.4 Noss (1964)

Noss ได้จัดให้คำปฏิเสธ "ไม่" และคำอื่นๆซึ่งสามารถปรากฏในตำแหน่งเดียวกันกับ "ไม่" ได้ เช่น "ไม่ได้" "ไม่ใช่" อยู่ใน /maj/ Class (1964: 138-143) Noss กล่าวว่า "ไม่ได้" นอกจากจะปรากฏในเรื่องอดีตแล้ว ยังสามารถปรากฏในเรื่องปัจจุบันและอนาคตได้และมีหน้าที่ที่ปฏิเสธว่าสิ่งที่คิดเอาไว้ในทันทีจริงแล้วไม่ถูกต้องหรือไม่ใช่สิ่งนั้นแต่เป็นสิ่งอื่น ยกตัวอย่างเช่น

- a. phǒm mǎj-dǎj-pay. (/paj/, verb)
'I didn't go.' or 'I'm not the one who is going.'
- b. phâa nîi mǎj-dǎj-dii. (/dii/, adjective)
'This cloth is not the good cloth (some other cloth is).' or 'This cloth is not (as you seem to think) good.'
- c. ród-faj jaŋ mǎj-dǎj-pay.
'The train hasn't gone yet.'
- d. nák-rian triam mǎj-dǎj-khèŋ.
nak-rian naaj-róvi: thâw-nán, thîi khèŋ.
'The preparatory students don't compete.
Only the officer candidates do.'
- e. jaŋ mǎj-ùn.
'It isn't warm yet.'
- f. jaŋ mǎj-dǎj-ùn.
'I haven't warmed it up yet.'

(Noss 1964: 139-140)

อนึ่ง Noss ได้สังเกตเห็นว่า "ไม่ได้" สามารถปรากฏในตำแหน่งหน้าองค์ประกอบใน /khyyn/-class modals (1964: 133-136) เช่นคำว่า "ซิ่น ผีน มัว เฟ็ง แกล้ง หลง กลับ แอบ พลอย พากัน ช่วยกัน มา ไป" ได้ ซึ่งคำเหล่านี้จะปรากฏหน้ากริยาและแสดงความรู้สึกของผู้พูดที่มีต่อผลจากการกระทำหรือสถานการณ์ในการกระทำ ส่วน "ไม่" จะไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งเช่นนี้ได้

2.4.5 นววรรณ พันธุมธา (2527)

นววรรณ พันธุมธา (2527: 44, 49-54) ได้กล่าวว่า ถ้าใช้คำว่า "ได้" ซึ่งเป็นคำบ่งเวลาที่แสดงเวลาในอดีตที่แน่นอน ผู้พูดก็จะมุ่งกล่าวถึงเหตุการณ์หรือสภาพในเวลาใดเวลาหนึ่ง ในทางกลับกัน ถ้าผู้พูดใช้คำว่า "เคย" ซึ่งเป็นคำบ่งเวลาเช่นเดียวกันแต่แสดงเวลาที่ไม่แน่นอน ก็จะหมายถึงเหตุการณ์เช่นนั้นได้เกิดขึ้นหรือสภาพเช่นนั้นได้มีอยู่และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นครั้งเดียวหรือหลายครั้งก็ได้ นอกจากนี้แล้ว ในบางประโยค "ได้" ยังมีความหมายว่า "มีโอกาส" ซึ่งน่าจะถือเป็นคำบอกความเห็น ยกตัวอย่างเช่น "เขาได้ว่ายน้ำ (เขามีโอกาสว่ายน้ำ)" ดังนั้น คำว่า "ไม่ได้" จึงแสดงความหมายหลายอย่างเช่นเดียวกัน อย่างเช่น

๑. ปฏิเสธเหตุการณ์ในอดีต ยกตัวอย่างเช่น "นิดไม่ได้ไปคูหนังเมื่อวานนี้ เขาจะไปพุงนี้"
๒. ปฏิเสธว่าผู้ใดมีโอกาสกระทำกริยาอย่างหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น "นิดไม่ได้เป็นประธานแล้ว น่าเสียดายจริงๆ"
๓. ปฏิเสธคำกล่าวหรือความเข้าใจของผู้อื่น ยกตัวอย่างเช่น "นิดไม่ได้จะขายบ้านหลังนั้น"

ในกรณีที่จะใช้ "ไม่ได้" ปฏิเสธความเข้าใจของผู้อื่นนั้นไม่ได้ปฏิเสธ

เฉพาะคำกริยา แต่จะปฏิเสธได้ทั้งประโยค ยกตัวอย่างเช่น

๑. "เขาไม่ได้เดินไปตลาดนัดเมื่อวานนี้ เขาไปเมื่อเดือนที่แล้ว" (ปฏิเสธเวลาที่ไป)
๒. "เขาไม่ได้เดินไปตลาดนัดเมื่อวานนี้ เขาเดินไปบ้านเพื่อน" (ปฏิเสธสถานที่ที่ไป)
๓. "เขาไม่ได้เดินไปตลาดนัดเมื่อวานนี้ เขาขึ้นรถไป" (ปฏิเสธอาการที่ไป)
๔. "เขาไม่ได้เดินไปตลาดนัดเมื่อวานนี้ เขานั่งอยู่ที่บ้าน" (ปฏิเสธทั้งประโยค)

2.4.6 สรุป

จะสังเกตเห็นได้ว่ามีนักภาษาศาสตร์หลายท่านที่ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างความหมายของประโยคปฏิเสธที่มี "ไม่" และ "ไม่ได้" แต่ไม่ได้ให้คำอธิบายอย่างมีเหตุผลเพียงพอ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นด้วยกับผลการวิเคราะห์ของ Kullavanijaya ตรงที่ว่าประโยคปฏิเสธ "เขาไม่ได้ไปเชียงใหม่" อาจตีความได้สองอย่าง คือ "เขาไม่ได้ไปเชียงใหม่ (เขาไปบอล)" และ "เขาไม่ได้มีโอกาสไปเชียงใหม่" ความหมายแรก "ได้" ไม่มีความหมายเดิม คือ "to obtain" แต่ประกอบด้วยคำปฏิเสธเป็น "ไม่ได้" และมีหน้าที่แสดงความขัดแย้ง ซึ่งคล้ายๆกับคำกริยาช่วยที่แสดงความรู้สึกของผู้พูดอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนความหมายที่สอง "ได้" ยังมีความหมายเดิม "ไม่ได้" จึงแสดงความหมายว่า "ไม่มีการได้" หรือเราอาจตีความว่า "ไม่มีโอกาส" ในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์ก็ได้ ผู้วิจัยคิดว่าความรู้สึกของผู้พูดในขณะที่พูดเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการแยกแยะระหว่างการใช้ "ไม่" และ "ไม่ได้" ในภาษาไทย Masuoka ได้กล่าวว่า ประโยคโดยทั่วไปมีสองประเภท คือ ประโยคบอกการวินิจฉัยในระดับที่ว่า เหตุการณ์หรือสภาพนั้นๆจะมีหรือไม่มี และประโยคบอกการวินิจฉัยในระดับที่ว่ารูปแบบทางภาษาหรือความเชื่อในการแสดงถึงเหตุการณ์หรือสภาพนั้นๆจะถูกต้องหรือ

ไม่ถูกต้อง หรือเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม² และ Masuoka คาดว่ามีทั้งภาษาที่มี
 กลไกทางภาษาเพื่อแยกแยะทั้งสองประเภทและภาษาที่ไม่มีกลไกเช่นนี้เลย ผู้วิจัย
 คิดว่าภาษาไทยมีกลไกเช่นนี้โดยเฉพาะในประโยคปฏิเสธ กล่าวคือ ประโยค
 ปฏิเสธโดย "ไม่" จะแสดงว่าเหตุการณ์หรือสภาพนั้นๆจะไม่มี ส่วน "ไม่ได้"
 แสดงความหมายว่า "ไม่มีการได้" ซึ่งเป็นความหมายตามคำศัพท์โดยตรง หรือ
 เราอาจตีความว่า "ไม่มีโอกาส" ในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์ก็ได้ อย่างไรก็ตาม มี
 บางกรณีที่ประโยคปฏิเสธซึ่งมีคำว่า "ไม่ได้" ปรากฏอยู่จะแสดงว่ารูปแบบทาง
 ภาษาหรือความเชื่อในการแสดงถึงเหตุการณ์หรือสภาพนั้นๆ ไม่ถูกต้องหรือไม่
 เหมาะสมอย่างที่ Masuoka ได้เสนอไว้ หรืออาจแสดงความขัดแย้งอย่างที่
 Kullavanijaya ได้เสนอไว้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากยังไม่มีข้อสรุปที่แน่นอนในการตีความของการ
 ปฏิเสธโดย "ไม่ได้" ดังที่เห็นได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาข้างต้น ใน
 งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจึงจะใช้ข้อมูลที่เป็นการปฏิเสธโดยคำปฏิเสธ "ไม่" เพียง
 อย่างเดียว แต่จะไม่ใช้ข้อมูลที่เป็นการปฏิเสธโดยคำปฏิเสธ "ไม่ได้" เพื่อหลีกเลี่ยง
 ความสับสนในการตีความ อีกอย่างหนึ่ง ผู้วิจัยจะไม่วิเคราะห์ว่าจะสามารถตี
 ความการปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงนั้นๆได้กี่แบบ แต่จะมุ่งศึกษาสาเหตุของข้อ
 จำกัดในการปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานแต่ละกระบวน

² Yamanashi (1995: 5-6) ได้กล่าวว่า ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
 ของเราแสดงความหมายในระดับสองระดับด้วยกัน คือ ความหมายในระดับ
 สถานการณ์ (situational level) ซึ่งเป็นความหมายที่แสดงสถานการณ์จริง
 ในโลกภายนอกตัวเราหรือความหมายทางเงื่อนไขความเป็นจริง (truth
 conditions) และความหมายในระดับการรับรู้ (cognitive level) ซึ่งเป็น
 ความหมายที่แสดงมุมมอง (perspective) ของเราหรือที่ Yamanashi เรียก
 ว่า mode of coding